CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

नमो पु. ६. २१२

पालि, बाल-शिक्षा

प्रथम भाग

संवर भिक्खु
Sanwar. Bhikkhu.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पु. ४. २५२

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुध्दस्स ।

२३१८६१९८६

पालि, बाल-सिक्षा

पु. ६

चवोल्ल
भिक्षु संवर

प्रकाशक
बेखा रत्न—धर्म रत्न,
सुगत पूर बिहार

बुध्द सम्वत २४९४
बिक्रम सम्वत २००८

प्रथमा वृत्ति १०००

मूल्य । ६०

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

समर्पण

जिणु हृदयेले 'पालि' भाषाया
ज्ञान निधान यान
बिज्याकल्पः भदन्त
बुद्ध घोषया
कमल
चरण
स ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

निवेदन

कोमल रम्मा यं पालि भासा,
भगवा धम्मं देसित वाचा।
पीति मुदारं देन्ति जनानं,
पस्सथ एतं सून्दर भासा।

गुगु खः। पालि भाषा धैगु अतिहे कोमलगु भाषाखः। बातचित याय् वलेनं ब्वाया पुइये च्वं, जनता पिन्त, प्रिति व हर्षनं ब्यू। थुगु भाषा भगवान बुद्धं धर्मोप देश याना, बिज्यागु बाक्य खः। ब्वना दिसँ-स्वया दिसँ।

बौद्ध सिद्धान्ते अनु गम ज्वोला,
भो! मानवपिं! थुगु भाय् शेकी।
शान्त नायक थ्व, गौतम या,
धर्म मार्ग या मू लुखा खंकी॥

शाक्य सिंह श्री शान्त स्वरू पी,
धर्म राज या मूल धुकू तो।
पालि धैगु भाषा थुगु सेका,
धर्म द्वार या मू लँपु चाय् की॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

'पालि' भाषा धेगु थनं निदोत्या दँ ह्मापा उत्तर भारत, देश या जन भाषा व मगध देशया राज भाषा जुया च्वन। उकिं, थ्व भाषायात मागध भाषानं धाई। भगवान बुद्धं ४५ दँ तक थःगु सत्य धर्मया प्रचार नं, थ्वहे भाषां याना विज्यागु जुल।

बुद्ध या परि निर्वाण लिपा, बुद्ध सम्वत्या लग भग ४५० वर्ष तक वस्पोल या शिष्य, अरहन्त पिसं, बुद्ध वचन (=सुत्र, विनयादि) यात थ्वहे भाषां कण्ठस्त यायां हे धर्मया शासन परम्परा चले याना वोगु जुल। चतुर्थ सङ्गायने लङ्का द्वीपयाम्ह जुजु तथागतया शिष्य भिक्षु सङ्घपिं १०० म्हः विज्याका समागम याना, बुद्ध वचन यात थ्वहे भाषां ताल पत्र च्वके न्यागु जुल।

थुगु रूपं बुद्ध वचन यात सुरक्षीत याना तःगु भाषा जुया, थ्व भाषा यात 'पालि' [1] भाषा धकाः सम्बोधन याना ह.गु जुल। बुद्ध वचनादि (=त्रिपिटक) ग्रन्थया खँ, स्पष्ट थ्वीके त थुगु 'पालि' भाषाहे आवश्यक जुया च्वन। बर्मा, लङ्का, आदि बौध्द देशया पण्डितपिं नाप लाईगु बखते, कुशल बार्ता खँनं थ्वहे भाषां हाईगु चलन जुया च्वन। थौं कने बौध्द धर्म प्रेमित, युरोप व, अमेरिका यापिं विद्वान सज्जन पिसं 'पालि' भाषा प्रचारया निम्ति विशेष ध्यान बिया च्वंगुदु। लण्डनयापिं विद्वान सज्जन पिसंलाः आपलं धन व्यय याना 'पालि' शब्दकोश समेत पिकाय् धुंकल। इमिगु कोसीसया, फलस्वरूप अमेरिकाया विस्व विद्या लयेनं पालि भाषाया विभाग चले याय् धुंकल।

बङ्गाल या सुविख्यात, श्री आसुतोष मुखर्जि द्वारा, कल-

---

[1] पालेति रक्खति तीति 'पालि'

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

कत्ता बिश्व बिद्यालयेनं 'पालि' भाषाया बिभाग तया विल। १९२२ इस्वीसः बम्बइ या प्रसिध्द बिद्वान, डा० आर० दी० भण्डारकं बम्बइ बिश्व बिद्यालयेनं 'पालि' भाषाया बिभाग चायका विल। 'पालि' ग्रन्थया नागरि आखले छापेयाकेगु, गुगु कार्य बम्बइ बिश्व विद्यालयं आरम्भ यातः उगु कार्यद्वारा आपालं, उन्नति याना च्वन।

हिन्दू बिश्व बिद्यालयेनं गत ८।९ दँ निश्यें 'पालि' भाषाया अध्ययन चलेयाना हःगुजुल। अथे हे झी नेपाल बासि सद्धर्म प्रमि सत्मार्ग गामि सज्जन पिसंनं थुगु 'पालि' भाषायात सेकाःसीकाः उज्योग यास्ये, बौध्द सिध्दान्ते अग्रसर ज्वी फेकाः दी धैगु आशा याना।

थुगु सफु द्वारा बिना मास्टरं छे छें च्वनाहे। 'पालि' भाषा-यात अल्प मात्रसां बोधयाना काय् फइगु रूपं लेख यानागु जुल।

पूज्य दर अनिरुध्दजु व, कोविद महानाम भदन्त पिसं अति कष्ट सियाः थुगु सफूया भाषा संशोधन याना बिज्यागु दु। तथापि गनं २ भाषा अशुद्ध दत धाःसा पाठक वर्गपिसं कृपा पूर्वक सुध्द याय्गु वा सुचना बिया बिज्याय्गु अत्यु तम जुई।

भिक्षु संवर
श्री, थुमङ्गल बिहार

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

प्रकाशकया पाखें

श्व 'पालि' भाषा या बाल शिक्षा धैगु चिकिचा थंगु ,सफु' छगु वस्पोल संवर भन्तेयागु परि श्रम द्वारा। थुगु ,सुगत पूर, विहार या पाखें प्रकाश याना., पाठक वर्ग पिनि न्ह्योने तेदुगुलें। थुक्ये जिम्मिगु अति हर्षया भाव प्रकत जूगुदु। थथे हे वस्पोल भदन्त पिनिगु कृपा द्वारा मेमेगु नं 'पालि' भाषाया साहित्य (सफु त) याकन हे प्रचार जुया वई धैगु आशादु।

थुगु शफु आपालं पाठक वर्ग पिनि ब्वनेत आवश्यक जूगु खनां। श्री॰ शुमङ्गल बिहार या, सून उपासक जुं श्व सफु च्वक्येगुलो आपालं उत्साह न्यूगु जुल। वस्पोलया, प्रकाशक समेतं ज्वीगु बिचार दुगु खः। तथापि, जिमिसं प्रकाश याय् धयागुलिं कृपापूर्वक जिमित प्रकाश याक्ये न्यूगु जुल। थुक्ये जिम्मिगु दुतिय बारनं अति हर्षया भाव प्रकट जूगु दु।

बेखा रत्न-धर्म रत्न
सुगत पूर बिहार
सांगु बजार

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुध्दस्स

पणमित्वा बुद्धं गुण सागरंतं,
सरित्वा धम्मं सुगतेन देसितं।
वन्दित्वा सङ्घं मुनिराज सावकं,
लिखामिहं पालि बाल सिक्खंइदं।

पालि बाल-शिक्षा

१ पाठ

सर्वनाम

एक वचन				बहुवचन			
पालि		नेवा		पालि		नेवा	
सो	=	व		ते	=	उपिं	
त्वं	=	छ		तुम्हे	=	छिपिं	
अहं	=	जि		मयं	=	जिपिं	
माता	=	माँ		मातरो	=	मापिं	
पिता	=	ब्वा		पितरो	=	ब्वापिं	
चूलपिता	=	ककां		चूलपितरो	=	ककापिं	
महापिता	=	आवा		महापितरो	=	आवापिं	

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

२ पाठ

एक बचन

अय्यको	=	बाज्या	सस्सुरो	=	सस ब्वा
अय्यीका	=	अजि	सस्सु	=	सस मां
भाता	=	किजा	सालो	=	ससकिजा
भगिनि	=	क्येहें	सुनिसा	=	भञ्चा
जेट्ठ भाता	=	दाजु	देवर	=	किजाभत
जेट्ठ भगिनि	=	तता	ननन्दा	=	क्येहें भत
सहायो	=	पासा	जाया पति	=	निह्म तिह्र

३ पाठ

एक बचन

सामी	=	भात	पनत्ता	=	छ्री भेजु
भरिया	=	कला	मित्तो	=	पासा
पुत्तो	=	काय्	भत्ता	=	ज्यो
धीता	=	ह्याय्	सामिको	=	मालिक
नत्तो	=	छे भाजु	आचारिय	=	गुरु
पनत्तो	=	छ्री भाजु	सिस्सो	=	शिष्य
नत्ता	=	छे भेजु	लेखको	=	बैदार

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

४ पाठ

दिशा या नां व वार

पुव्व दिसा	= पूर्व दिसा	रविवारो	= आइतवार
पच्छिम "	= मश्चिम "	चन्दवारो	= सोम्वार
दक्खिन "	= दक्षिण "	कुजवारो	= मङ्गलवार
उत्तर "	= उत्र दिसा	बुधवारो	= बुद्धवार
हेत्थीम "	= क्वेयागु "	गुरुवारो	= विवार
उपरिम "	= च्वेयागु "	सुक्कवारो	= शुक्रवार
अनु दिसा	= विवेयागु '	सनिवारो	= शनिचरवार

५ पाठ

झिनिगु महिना ।

बेसाखो	= बछला	कत्तिको	= कछला
जेट्ठो	= तछला	मागसीरो	= थिंला
आसाल्हो	= दिल्ला	फुन्सो	= प्वेंहेला
सावणो	= गुंला	माघो	= सिल्ला
फोंट्ठपादो	= अंला	फग्गुणो	= चिल्ला
अस्सयुजो	= कौला	चित्तो	= चउला
छमासा	= खुला	संवच्छर	= दच्छि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

६ पाठ

पक्ष व दाँ इत्यादि

जुणु पक्खः	= शुक्लपक्ष	कहापणं	= दाँ
काल पक्ख	= कृष्णपक्ष	कल	= दाँच्छि
पुण्णमी	= पुह्नी	द्वे कल	= निदाँ
अमावासो	= अमायि	तिकल	= स्वदाँ
अट्ठमी	= अष्टमी	अड्ढमासा	= ध्यवानिमः
एक संवच्छर	= छगुवर्ष	एक मासा	= छाँनाः
कप्पो	= कल्प	द्वे मासा	= निथेना

७ पाठ

दाँ व छेंत

ते मासा	= स्वाँना	पासादो	= दर्बार
एक पादा	= प्यांना	गेहं	= छें
द्वे पादा	= च्यांना	विहारो	= बिहार
ते पादा	= झिन्थेना	धम्मसाला	= धर्मसाला
एक कहापणं	= छतका	पण्णसाला	= बलचा
दस कहापणं	= झितका	मण्डिरं	= छेंग
एक सत कहापणं	= सच्छिदा	आपणं	= पसः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

८ पाठ

नेगु बस्तू इत्यादि

तण्डुलं	= जाकि	लवनं	= चि
मासं	= माय्	कटु	= मल्ता
तीलं	= हामो	जीरं	= जी
साकं	= वाउँगु तर्कारी	मरीचं	= मले
लसूनं	= लाप्सा	दारू	= सि
तेलं	= चिकं	अग्नि	= मि
घटं	= घ्यो	उड्डनं	= भुव्

९ पाठ

नेगु चीज व शरीरया नां

भत्तं	=	जा	काय	=	शरीर
सूपं	=	क्यें	सीसं	=	छथं
पूवं	=	मरि	गिवा	=	गः पः
व्यञ्जनं	=	रकतारी	बाहु	=	लप्पा
उदकं	=	लः	हत्थं	=	ल्हाः
उष्णोदकं	=	क्वाः लः	अञ्जलि	=	पर्चि
सीतोदकं	=	ख्वाउँलः	ऊरू	=	खम्पा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

१० पाठ

शरीर खन्द यानां.

जाङु	= पुलि	आणं	= खवाः
जंघा	= त्वांनाः	मुखो	= म्हुतु
पाद	= पालि	हनुका	= मनचाँ
चक्खु	= मिखा	दन्ता	= वा
सोत	= न्ह्याप्वं	केसा	= सँ
घाणं	= न्हाय्	लोम	= चिमिसँ
जिह्वा	= म्ये	मस्सुलोम	= दारि

११ पाठ

पासा नाप खँ ल्हाय्गु

भो ! सहायो	= हेपासा	सङ्घञ्च	= संघयातनं
सुवे, पातो	= कन्हेसुथे	पूजिस्सामि	= पूजायाय्
विहारं गन्त्वा	= बिहारे वनाः	त्वम्पि	= छनं
भदन्तस्ससन्तिके	= भन्तेयाथाय्	पुफञ्च	= स्वाँनं
सीलंगहीत्वा	= शीलकया	गन्धञ्च	= सुगन्धनं
बुद्धञ्च	= बुद्धयातनं	गहेत्वा	= ज्वनाः
धम्मञ्च	= धर्म यातनं	आगच्छाहि	= वाः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

१२ पाठ

अतीत काल एकबचन

सो तत्र गच्छति = व अन वने धुंकल
त्वं तत्र अगच्छि = ल अन वने धुंकल
अहं तत्र अगच्छि = जि अन वने धुन
माता तत्र अगच्छि = माँ अन वने धुंकल
चूल पिता तत्र अगच्छि = ककाअन वने धुंकल
महापिता तत्र अगच्छि = आबा अन वने धुंकल

१३ पाठ

अतीत काल बहुबचन

ते तत्र अगच्छिंसु = उपिं अन वने धुंकल
तुम्हे तत्र अगच्छित्थ = छिपिं अन वने धुंकल
मयं तत्र अगच्छिम्ह = जिपिं अन वने धुन
मातरो तत्र अगच्छिंसु = माँपिं अन वने धुंकल
पितरो तत्र अगच्छिंसु = ब्वापिं अन वने धुंकल
चूल पितरो तत्र अगच्छिंसु = ककापिं अन वने धुंकल
महा पितरो तत्र अगच्छिंसु = आबापिं अन वने धुंकल

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

१४ पाठ

वर्तमान काल एकवचन

सो तत्र गच्छति = व अन वना च्वन
त्वं तत्र गच्छसि = छ अन वना च्वन
अहं तत्र गच्छामि = जि अन वना च्वना
माता तत्र जागरति = माँ अन न्ह्योलं चाय्का च्वन
पिता तत्र निदायति = ब्वा अन न्ह्योवेका च्वन
चूल पिता तत्र किलति = ककाअन ह्मिता च्वन
महा पिता तत्र हसति = आवा अन ह्मिला च्वन

१५ पाठ

वर्तमान काल वहुवचन

ते तत्र गच्छन्ति = उपिं अन वना च्वन
तुम्हे तत्र गच्छथ = छिपिं अन वना च्वन
वयं तत्र गच्छाम = जिपिं अन वना च्वना
मातरो तत्र जागरन्ति = माँपिं अन न्ह्योलं चाय्का च्वन
पितरो तत्र निदायन्ति = ब्वापिं अन न्ह्योवेका च्वन
चूलपितरो तत्र किलन्ति = ककापिं अन ह्मिता च्वन
महापितरो तत्र हस्सन्ति = आवापिं अन ह्मिला च्वन

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

१६ पाठ

भविष्यत काल एकवचन

सो तत्र गच्छिस्सति = व अन वनी तिनि
त्वं तत्र गच्छिस्ससि = छ अन वनी तिनि
अहं तत्र गमिस्सामि = जि अन वने तिनि
माता तत्र गच्छिस्सति = माँ अन वनी तिनि
पिता तत्र गच्छिस्सति = ब्वा अन वनी तिनि
चूल पिता तत्र गच्छिस्सति = ककाअन वनी तिनि
महा पिता तत्र गच्छिस्सति = आवा अन वनी तिनि

१७ पाठ

भविष्यत काल बहुवचन

ते तत्र गच्छिस्सन्ति = उपिं अन वनी तिनि
तुम्हे तत्र गच्छिस्सथ = छिपिं अन वनी तिनि
मयं तत्र गच्छिस्साम = जिपिं अन वने तिनि
मातरो तत्र गच्छिस्सन्ति = माँपिं अन वनी तिनि
पितरो तत्र गच्छिस्सन्ति = ब्वापिं अन वनी तिनि
चूलपितरो तत्रगच्छिस्सन्ति = ककापिं अन वनी तिनी
महापितरो तत्र गच्छिस्सन्ति = आवापिं अन वनी तिनी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

१८ पाठ

संवाद वाक्य

सो कुत्र गच्छति	=	व गन वन ?
अहं तत्र गच्छामि	=	जि अन वने
त्वम्पि तत्र आगच्छाहि	=	छनं अन वाः
सो तत्र गच्छति	=	व अन वन
अहं कुत्र गच्छामि	=	जि गन वने ?
त्वम्पि कुत्र गमिस्सासि	=	छनं गन वनेत्यना ?
कुत्र सो गच्छति	=	गन व वन ?

१९ पाठ

संवाद वाक्य

सो एत्थ आगच्छति	=	व थन वल
अहं एत्थ आगच्छामि	=	जि थन वे
त्वम्पि एत्थ आगच्छाहि	=	छनं थन वा
सो तत्र गच्छति	=	व अन वन
अहं तत्र गच्छामि	=	जि अन वना
त्वम्पि तत्र आगच्छाहि	=	छनं अन वा
आगच्छति सो एत्थ	=	वइ व थन

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

२० पाठ

संबाद बाक्य

सो अञ्जत्र गच्छति	=	व मेथाय् वन
अहं अञ्जत्र गच्छामि	=	जि मेथाय् वने
त्वम्पि अञ्जत्र आगच्छाहि	=	छनं मेथाय् वा
सो सब्बत्र गच्छति	=	व सकभनं वन
अहं सब्बत्र गच्छामि	=	जि सकभनं वना
त्वम्पि सब्बत्र गच्छाहि	=	छनं सकभनं हुं
गच्छति सो अञ्जत्र	=	वन व मेथाय्

२१ पाठ

संबाद बाक्य

सो कदा भुञ्जति	=	वं गबले नल ?
अहं कदा भुञ्जामि	=	जि गबले नया
त्वम्पि तदा भुञ्जाहि	=	छनं अबले नः
सो तदा भुञ्जति	=	वं अबले नल
अहं कदा भुञ्जामि	=	जि गबले नय् ?
त्वम्पि कदा भुञ्जसि	=	छनं गबले नय्गु ?
कदा भुञ्जति सो	=	गबले नल वं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

२२ पाठ

संवाद वाक्य

सो सब्बदा भणाति	=	वं न्हावले धाः
अहं सब्बदा भणामि	=	जिं न्हावलें धया
त्वम्पि सब्बदा भणाहि	=	छनं न्हावलें धाः
सो अज्जदा भणाति	=	वं मेवले धाल
अहं अज्जदा भणामि	=	जिं मेवले धया
त्वम्पि अज्जदा भणाहि	=	छनं मेवले धाः
सब्बदा सो भणाति	=	न्हावलें वं धाः

२३ पाठ

संवाद वाक्य

सो इदानिं पठति	=	वं आः ब्वन
अहं इदानि पठामि	=	जिं आः ब्वना
त्वम्पि इदानि पठाहि	=	छनं आः ब्वँ
सो अधुना लिखति	=	वं आः च्वल
अहं अधुना लिखामि	=	जिं आः च्वया
त्वम्पि अधुना लिखाहि	=	छनं आः च्वः
इदानि सो पठति	=	आः वं ब्वं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

२४ पाठ

प्रयोग वाक्य

सो फलं भुञ्जतु	=	वं फल नेय्व्यु
त्वं भन्तं भुञ्जाहि	=	छं भोजन नः
अहं पुवं भुञ्जामि	=	जिं मरि नेय्
सो खीरं पिवतु	=	वं दुरु त्वने व्यु
त्वं मधुं पिवाहि	=	छं कस्ति त्वं
अहं जलं पिवामि	=	जिं लः त्वने
भुञ्जतु सो फलं	=	नय्व्यु वं फल

२५ पाठ

प्रयोग वाक्य

सो भुञ्जितुं गच्छतु	=	व भोजन याय्त वनेव्य
त्वं पातुं आगच्छाहि	=	छ त्वनेत वा
अहं दातुं गच्छामि	=	जि बीत वये
सो गन्तुं उट्ठतु	=	व वनेत दने व्यु
त्वं पस्तितुं उट्ठाहि	=	छ स्वेत दँ
अहं भासितुं उट्ठामि	=	जि धाय्त दने
आगच्छतु सो भुञ्जितुं	=	वे व्यु व भोजन याय्त

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

२६ पाठ

प्रयोग वाक्य

सो पठितुं धावति	=	व व्वनेत व्याय् वन
त्वं लिखितुं धावाहि	=	छ च्वेत व्याय् हुं
अहं गण्हितुं धावामि	=	जि ज्वनेत व्याय् वया
सो सोतुं निसीदति	=	व न्येनेत फेतुत
त्वं कातुं निसीदाहि	=	छ यायत फेतु
अहं सयितुं निसीदामि	=	जि द्यनेत फेत्वो
धावतु सो पठितुं	=	व्याय् वेय्यु व व्वनेत

२७ पाठ

प्रयोग वाक्य

सो गन्त्वा हसतु	=	व वनाः हिलेय्यु
त्वं पस्सित्वा हसाहि	=	छं स्वया न्यु
अहं वस्सित्वा हसामि	=	जि च्वना हिले
सो सुवे पतियातु	=	व कन्हे ल्याहां वने य्यु
त्वं परसुवे पति याहि	=	छ कंस ल्याहा वाः
अहं परो परसुवे पतियामि	=	जि प्यन्हुत्वा ल्याहां वे
हसतु सो गन्त्वा	=	न्हिलेय्यु व वना

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

२८ पाठ

प्रयोग वाक्य

सो धम्मं सुना तु	=	वं धर्मोपदेश न्यने ब्यु
त्वं वचनं सुनाहि	=	छं वचन न्यो
अहं सद्दं सुनामि	=	जिं शब्द न्येने
सो भारं वहतु	=	वं भारि ल्ह्ये ब्यु
त्वं पोट्ठकं वहाहि	=	छं सफु ल्ह्यो
अहं धञ्ञं वहामि	=	जिं वा ल्ह्ये य्
सुनातु सो धम्मं	=	न्येने ब्यु वं धर्मोपदेश

२९ पाठ

प्रयोग वाक्य

सो पचितुं जागरतु	=	व थ्वीत तत्पर ज्वीब्यु
त्वं धोवितुं जागरोहि	=	छ हीत तत्पर जु
अहं ण्हायितुं जागरोमि	=	जि स्वल्हीत तत्पर जुया
सो धम्मं पस्सतु	=	वं धर्म यात स्वेब्यु
त्वं सङ्घे पसीदतु	=	छ सङ्घ या उपरे खुशिजु
अहं विहारे पस्सामि	=	जिं बिहारे स्वया
जागरतु सो पचितुं	=	तत्पर ज्वीब्यु व थ्वीत

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

३० पाठ

प्रश्न वाक्य

किं दिस्वा त्वं हससि	= छु खना छ हिला ?
त्वं किं दिस्वा हससि	= छ छु खना हिला ?
किं पस्सित्वा त्वं हससि	= छु स्वया छ हिला ?
कुतो आगतोसि सम्म	= गनं झायगु पासा ?
फासुकं अत्थि सहाय	= आराम जूला पासा ?
आचरियो कुहिंगतो	= गुरु गन बिज्यात ?
त्वं कस्मा हससि	= छ छाय् हिला ?

३१ पाठ

प्रश्न वाक्य

तस्स गेहे कोको अत्थि	= वया छें सुसु दु ?
अत्थि ननुतेपि भरियो	= दु मखुला वयानं स्त्री ?
कति वस्सो सि त्वं	= गो दँ दत छ ?
तव पुत्तो जातो ननु	= छं काय् दतमखुला ?
धीता पि जातोकिं	= म्हाय्नं दतला छु ?
कित्तका दारका जाता	= गोह्म मस्त दत ?
तव जेट्ठ पुत्तो कति वस्सोसि	= छं, तःधिकह्म काय् गोदँदत ?

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

३२ पाठ

प्रश्न वाक्य

सो कुत्र गच्छति	=	व गन वना च्वन ?
त्वं कुहिं गच्छसि	=	छ गन वना च्वना ?
अहं कुहिं गच्छामि	=	जि गन वना च्वने ?
तव गेहे का सन्ति	=	छंगु छें लुसु दु ?
त्वं कत्थ वासि कोसि	=	छ गन याह्म ?
कस्मा इध आगतोसि	=	छाय् थन वयागु ?
कदा त्वं पटिं यासि	=	गवले छ ल्याहा वनेगु ?

३३ पाठ

प्रश्न वाक्य

त्वं किं कम्मं करोसि	=	छं छु ज्या याना च्वना ?
अहं किं कम्मं करोमि	=	जि छु ज्या याना च्वने ?
सो कदा आगच्छति	=	व गवले वई ?
त्वं कदा आगच्छसि	=	छ गवले वेगु ?
अहं कदा आगच्छामि	=	जि गवले वेगु ?
सो किं कम्मं करोति	=	वं छु ज्या याना च्वन ?
किं कम्मं करोति सो	=	छु ज्या याना च्वन वं ?

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

३४ पाठ

प्रश्न वाक्य

को पुरिसो आगतो = सु पुरूष वल ?
का इत्थि आगता = सु मिसा वल ?
सो कस्मा कुज्झति = व छाय् तँ चाल ?
त्वं कस्मा कुज्झसि = छ छाय् तँ चाया ?
अहं कस्मा कुज्झामि = जि छाय् तँ चाय् ?
तस्स पिता कस्मा नागतो = वया ब्वा छाय् मवल ?
आगन्त्वापि किं करिस्सामि = वयानं छु याय् ?

३५ पाठ

प्रश्न वाक्य

त्वं गेहे गच्छसि किं = छ छें वनेगुला छु ?
तेन, सद्धिं को आगतो = व नाप सु वल ?
तव सद्धिं को को आगतो = छ नापं सु सु वल ?
मम सह गन्तुं इच्छसि त्वं = जिनाप वनेगु इच्छा दुला छं ?
नेदिस्वा त्वं नलज्जसि = व खना छ मछा मजुला ?
मम सद्धिं वसितुं दुक्करं = जि नापं च्वने थाकू ?
मया अक्को सामिनत्तु = जिं च्वबीयो मयुला ?

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

३६ पाठ

पचुपन्न काल

किरिया

एक वचन			वहुवचन	
१-पठम पुरिस	(सो)	भवति ।	(ते)	भवन्ति ।
२-मज्झिम पुरिस	(त्वं)	भवसि ।	(तुम्हे)	भवथ ।
३-उतम पुरिस	(अहं)	भवामि ।	(मयं)	भवाम ।

(च्वे च्वंगु पदया अर्थ के च्वया तया)

३७ पाठ

वर्तमान काल

क्रिया

एक वचन			वहुवचन	
१-प्रथम पुरुष	(व)	जुयाच्वन ।	(उपिं)	जुयाच्वन ।
२-मध्यम पुरुष	(छ)	जुयाच्वन ।	(छिपिं)	जुयाच्वन ।
३-उत्तम पुरुष	(जि)	जुयाच्वन ।	(जिपिं)	जुयाच्वन ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

३८ पाठ

सब्ब नाम-पुरिस

(त) शब्द (=व)

	एक वचन	बहुवचन
१-पठमा-	सो	ते, ने
२-दुतिया-	तं,नं	ते, ने
३-ततिया-	तेन, नेन	तेभि, नेभि, तेहि, नेहि
४-चतुट्ठी-	तस्स, नस्स	तेसं, नेसं, तेसानं, नेसानं,
५-पञ्चमी-	तम्हा, नम्हा, तस्मा, नस्मा।	तेभि, नेभि, तेहि, नेहि
६-छट्ठी-	तस्स, नस्स	तेसं, नेसं, तेसानं, नेसानं
७-सत्तमी-	तम्हि, नम्हि, तस्मि, नस्मि।	तेसु, नेसु,

३९ पाठ

सर्बनाम पुरुष लिङ्ग

१-प्रथम-	ब, वेकः	उभि, वेकःभि
२-दुतिया-	वइत, वेक यात	उभित, वेकःभित
३-तृतिया	वं, वेकःनं	उभिसं, वेकःभिसं
४-चतुर्थी -	वइत, वेक यात	उभित, वेक भित
५-पञ्चमी-	वयापाखें, वेकःया पाखें।	उभि पाखें, वेकःभिनि पाखें
६-छट्ठी-	वयागु, वेकःयागु	उभिगु, वेकःभिनिगु
७-सप्तमी-	वयाके, वेकयाके।	उभिके, वेकःभिके

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

४० पाठ

(तुम्ह) शब्द (छ)

एक वचन	बहुवचन
१-पठमा-त्वं, तुवं,	तुम्हे, वो,
२-दुतिया-त्वं, तुवं, तवं, तं,	तुम्हे, तुम्हाकं, वो
३-ततिया-त्वया, तया, ते,	तुम्हेहि, तुम्हेभि, व्हो,
४-चतुट्ठी-तव, तुम्हं, तुह्यं, ते,	तुम्हाकं, वो,
५-पञ्चमी-त्वया, तया,	तुम्हेहि, तुम्हेभि, वो,
६-छट्ठि-तव, तुह्यं तुम्हं, ते,	तुम्हाकं, वो,
७-सत्तमी-त्वयि, तयि,	तुम्हेसु,

४१ पाठ

क्वेयागु रूपानुवाद

१-प्रथमा-छ, छि,	छिपिं, छिकपिं,
२-दुतिया-छन्त, छित,	छिमित, छिकपित,
३-तृतिया-छं, छि,	छिमिसं, छिकपिसं,
४-चतुट्ठी-छन्त, छित,	छिमित, छिकपित,
५-पञ्चमी-छंपाखें, छिपाखें	छिमिपाखें; छिकपिनिपाखें;
६-छट्ठी-छंगु, छिगु,	छिमिगु, छिकपिनिगु,
७-सत्तमी-छंके, छिके,	छिमिके, छिकपिके,

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

४२ पाठ

(अम्ह) शब्द (=जि)

एक वचन	वहुवचन
१-पठमा-अहं,	मय्हं, अम्हे, नो,
२-दुतिया-मं, ममं,	अम्हाकं, अम्हे, नो,
३-ततिया-मया, मे,	अम्हेहि, अम्हेभि, नो,
४-चतुट्ठी-मम, ममं, मय्हं, अम्हं,	अम्हाकं अस्माकं,नो
५-पञ्चमी-मया,	अम्हेहि, अम्हेभि, नो,
६-छट्ठी-मम, ममं, मय्हं, अम्हं,मे।	अम्हाकं, अस्माकं नो,
७ सत्तमी-मयि,	अम्हेसु,

४३ पाठ

च्वेयाणु रूपानुवाद

१-प्रथम-जि, थः	जिपिं, थःपिं,
२-दुतिया-जित, थःत,	जिमित, थःपित,
३-तृतिया-जिं, थःमं,	जिमिसं, थःपिसं,
४-चतुथी जित, थःत,	जिमित, थःपित,
५-पञ्चम-जिपाखें, थःपाखें,	जिमिपाखें, थःपिमिपाखें,
६-छट्ठी-जिगु, थःगु,	जिमिगु, थःपिगु,
७-सप्तम-जिके, थःके,	जिमिके, थःपिके

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

४४ पाठ

एक बचन संकेत बाक्य

सो लिखेय्य अहं पठामि	=	वं च्वःसा जिं च्वने
तं पहरेय्य मं वदेहि	=	वइत दाःसा जित भ्गः
तेन करेय्य अहं नकरोमि	=	वं यासा जिं याय् मखु
तस्स ददेय्य किंकरोमि	=	वइत व्युसा छुयाय्
तह्मा आगच्छेय्य मया नपेसेमि	=	वया पाखें वल धासाः जिं छ्वे मखु
तस्स भवेय्य अहं नगह्लामि	=	वयागु जूसा जिं काय् मखु
तह्मि ञाणं भवेय्य अहं पुच्छामि	=	वइके ज्ञान दःसा जिं न्यने

४५ पाठ

बहु बचन संकेत बाक्य

ते लिखेय्युं अम्हे पठाम	=	उमिसं च्वःसा जिमिसं च्वने
ते पहरेय्युं अम्हाकं वदेथ	=	उमिसं दा.सा जिमित धाः
तेहि करेय्युं अम्हे नकरोम	=	उमिसं यासा जिमिसं याय्मखु
तेसं ददेय्युं किं करोम	=	उमित व्यूसा छु याय् ?
तेभि आगच्छेय्युं अम्हेभि नपेसेम	=	उमि पाखें वल धाःसा जिमिसं छ्वे मखु
तेसं पोट्ठकं भवेय्युं अम्हे नगह्लाम	=	उमिगु सफू जूसाः जिमिसं काय्मखु
तेसु ञाणं भवेय्युं अम्हे पमो दाम	=	उमिके ज्ञान दःसा जिपिं हुर्षज्वी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

४६ पाठ

एक वचन संकेत वाक्य

त्वं गच्छेय्यासि अहम्पि गच्छामि=छ वन धा:सा जिनं वने
त्वं भणेय्यासि अहं किं करोमि=छन्त धा.सा जिं छु याय्?
त्वया करेय्यासि अहं वसामि=छं या:सा जि च्वने
तव ददेय्य अहं नवदेमि=छन्त बिल धा:सा जिं धाय् मखु
त्वया आगच्छेय्य नपेसेमि=छं पाखें व:सा छुं मखु
तुह्यं पन्नं भवेय्य मया लिखामि=छंगु चिट्ठि जूसा जिं च्वयावी
त्वयि ञाणं भवेय्य मं वदेहि = छंके ज्ञान द:सा जितधा

४७ पाठ

बहु वचन संकेत वाक्य

तुम्हे गच्छेय्याथ नोपि गच्छाम = छिपिं वन धा:सा जिपिनं वने
तुम्हाकं भनेय्याथ नो किं करोम = छिमित धा.सा जिमिसँ छुयाय
तुम्हेभि करेय्याथ नोवसाम = छिमिसं या:सा जिपिं च्वने
तुम्हाकं ददेय्याथ नो नवदेम =छिमित व्यूसा जिमिसं धायमखु
तुम्हेहि आगच्छेय्याथ नोपेसिस्साम=छिमि पाखें व:सा जिमिनं छुं
तुम्हाकं पन्नं भवेय्याथ नोलिखाम=छिमिगु चिट्ठि जूसा जिमिसं च्वे
तुम्हेसु ञाणं भवेय्याथ नोवदेथ = छिमिके ज्ञान द:सा जिमित धा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

४८ पाठ

एक बचन संकेत बाक्य

अहं गच्छेय्यामि त्वं वदेमि	=	जि वंसा छन्त धाय्
मं भणेय्यासि अहं गच्छामि	=	जित धासा जि वने
मया करेय्यामि त्वं माकरोहि	=	जि याःसा छं याय्मते
मम ददेय्य त्वं रक्खाहि	=	जित व्यूसा छं रक्षा याः
मया आगच्छेय्य त्वंपस्साहि	=	जि पाखें वःसा छं स्वः
मम वत्थं भवेय्य त्वं ददामि	=	जिगु वस जूसा छन्त बी
मयि ञाणं भवेय्य त्वम्पि भाजेमि	=	जिके ज्ञान दःसा छन्तनं इनाबी

४९ पाठ

बहु बचन संकेत बाक्य

अम्हे गच्छेय्याम तुम्हेपि वदेम=जिपिं वंसाः छिमितनं धाय्
अम्हाकं भणेय्याथ अम्हे गच्छाम=जिमित धाःसा जिपिं वने
अम्हेहि करेय्याम तुम्हेमा करोथ=जिमिसं यात धासा छिमिसं याय्मते
अम्हाकं ददेय्याथ तुम्हे रक्खथ=जिमित व्यूसा छिमिसं रक्षायाः
अम्हेहि आगच्छेय्याथ तुम्हे पस्सथ=जिमि पाखें वःसा छिमिसं स्व
अम्हाकं वत्थं भवेय्याथ तुम्हे ददाम=जिमिगु वसः जूसा छिमित बी
अम्हेसु ञाणं भवेय्याथ तुम्हे भाजेम=जिमिके ज्ञान दःसा छिमित इना बी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

५० पाठ

शब्दार्थ

मया = जिं सीस छेदन = छयं त्वाहाके मागु
पुव्वे = ह्मापा दुक्खं = दुःखसः
एकं = छह्म पत्वा = थ्वंकाः
एलकं = फइ आगतो = वया
मारत्वा = स्याना अज = थौं
आगतो = वयागुलि तह्मा = उगु
पञ्चजाति = न्यासःगु दुक्खा = दुःखं
सता नि जन्मतक ।

५१ पाठ

शब्दार्थ

मुञ्चिस्सामि = मुक्त ज्वीगु सीसछेदन = छ्यं त्वाहाके मागु
तस्मा = उकिं दुक्खं = दुःखयात
हसामि = ह्मिला लभिस्सति = लाभयायिन
त्वं पन ब्राह्मणो = छ ब्राम्हणं इति = धका
मं मारेत्वा = जित स्याना तयि = छंगु उपरे
अहं विय = जिं थ्यें हे कारुञ्ञेन = करूणा वंगुलिं
पञ्च जाति सतानि=न्यासगु जन्मतक । रोदामीति = ख्वयागु
वः धका

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

५२ पाठ

शब्दार्थ

एलका	=	फइनं	ततो पत्थाय	=	अवलसंनिस्य
ब्रह्मणं	=	ब्राह्मणयात	पाणं	=	प्राणियात
आहः	=	धाल	नहञ्ञेति	=	मस्यात
तं खनेव	=	उगुबखतेहे	तस्मा	=	उकिया निम्ति
सो ब्राम्हणो	=	व ब्राम्हणं	तुम्हेपि	=	छिमिसनं
कम्मफलं	=	कर्मफलयात	तथा	=	अथे
सहहित्वा	=	विस्वासयाना	कातब्बं	=	याय् माल

५३ पाठ

थुकथें अथ बियाः ,ब्वं

मया बुब्बे एकं एलकं मारेत्वा आगतेनः पञ्चजाति सतानि खोसछेदन दुक्खं पत्वा आगतो। अज्ज तम्हा दुक्खा मुञ्चिस्सामि, तस्मा हसामि। त्वं पन ब्राम्हणो मं मारेत्वा पञ्चजाति सतानि सीस छेदन दुक्खं लभिस्सति। इति तयि कारूञ्ञेन रोदयिति एलका ब्राम्हणं आह। तं खनेव सो ब्राम्हणो कम्मफलं सह हित्वा ततो पत्थाय पाणं नहञ्ञेति। तस्मा तुम्हेपि तथा कातब्बं।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

५४ पाठ

शब्दार्थ

एको	=	छम्ह	अत्तनो	=	थःम्ह
दारको	=	मचां	मातुया	=	माँयात
सिप्पसालतो	=	पाठसालां	निय्यादेति	=	बीयंकल
अञ्ञस्स	=	मेम्ह	पुन	=	हानं
दारकस्स	=	मचायागु	मसिं लेखणिं	=	होल्दर
सेल लेखनिं	=	प्रेमसलां	चोरति	=	खुल
चोरेत्वा	=	खुया	पुन	=	हानं

५५ पाठ

शब्दार्थ

पोट्ठकं	=	सफू	महाचोरो जातो	=	महान्म्ह खुंजुल
चोरति	=	खुल	एक दीवसं	=	छन्हुया दिने
पुन	=	हानं	तँ चोरं	=	व खुंयात
घटिकं	=	घरि	राज पुरिसा	=	पुलिस तेसं
चोरति	=	खुल	गन्त्वा	=	ज्वना
एवं चोरेन्तो	=	थथे खुलुं	अयसिखला	=	नँयागु सिखलं
वय पत्ताकाले=ल्याय्म्ह ज्वबले			पच्छाबाहं	=	हाःलिउने तेका

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

५६ पाठ

शब्दार्थ

बन्धित्वा	= चिना	आणापेसि	= हुकुम्जुल
राजानं	= जुजुयात	तेपि	= वराजपुरुष पिसंन
दस्सेसुं	= क्यने यंकल	तथा करिंसु	= अथेयात
राजापि	= जुजुं नं	तस्मा	= उकिया निम्ति
तं चोरं	= व खुंयात	अदिन्ना दानं	= खुयाःकाय्गु ज्याः
बन्धनागारे	= झेले	कोचि	= न्ह्याम्ह सिननं
थपेहीति	= तिधका	नकातब्बं	= मयाय् माल

५७ पाठ

शुक्ये अर्थ बिया व्व

एको दारको सिप्पसालतो अञ्ञस्स दारकस्स सेल लेखनिं चोरति । पुन पोट्टकं चोरति पुन घटिकं चोरति । एवं चोरेन्तो वय पत्त कालो महा चोरो जातो । एक दिवसं तं चोरं राज पुरिसा, गहित्वा अय सिखला, पच्छा बाहं बन्धित्वा, राजानं दस्से सुं । राजापि तं चोरं बन्धनागारे थपेहीति आणा पेसि, तेपि तथा करिंसु । तस्मा अदिन्ना दानंनकातब्बं ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

५८ पाठ

शब्दार्थ

एको	= छम्ह	परस्स	= मेपिनि
माणवो	= मान वकं	धीतरेहि	= म्हाय् पिं
अभिरूपानं	= रुपवतिपिं	सद्धिं	= नापं
युवतिनं	= युवति पिन्त	परस्स	= मेपिनि
धनं	= धन	भरि येहि	= स्त्रीपिं
पत्वा	= बिया	सहः	= नापं
पळो भेत्वा	= लोभ कयना	सत्थवं कत्वा	= सहबास याना

५९ पाठ

शब्दार्थ

ततो चवित्वा = अनं मृतु जुया । कालं कत्वा = मृतु जुया ।
अविचि निरये = अविचि नर्के । सट्ठियोज निकाय = ख्वीगु योजन दुगु
निब्बत्तित्वा = जन्म जुया । लोह कुम्भिया = लोह कुम्भिनर्क ।
सो माणवो = व मानवक । निब्ब तित्वा = जन्म जुया ।
एक बुद्धन्तरं = छगु बुद्धान्तर तक्क । दीघ कालं=ता काल तक्क ।
निरये पच्चित्वा = नर्क भोगयाना । दुक्खं = दु.ख यात ।
ततो = अं । अनु भवित्वा = भोगे यानाः ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

६० पाठ

शब्दार्थ

अवसे सेन = बाकिदुगु इत्थि = मिसा
कम्मेन = कर्म हुत्वा = जुया
पञ्च जातिसतानि=न्याससगु जन्म निब्बति = जन्मजुल
नपुंसको = नपुंसक तस्मा = उकिं
हुत्वा = जुया परदारकम्मं =परस्त्री गमनज्याः
निब्बति = जन्म जुल पन = जुलसां
पञ्च जातिसतानि=न्यासगुजन्म नकातब्बं = मयाय्माल

६१ पाठ

थुक्ये अर्थ विया ब्वँ

एको माणवो अभिरूपांनं, युवतिनं धनंदत्वा पलो भेत्वा, परस्स धीतरेहि सद्धिं परस्स भरियेहि सह, सन्थवं कत्वा, ततो चवित्वा । अविचि निरये निब्बति । सो माणवो एकं बुद्धन्तरं निरये पच्चित्वा, ततो कालं कत्वा, सट्ठि योज निकाय लोह कुम्भिया निब्बति । दीघ कालं दुक्खं अनु भवित्वा, अव सेसेन कम्मेन पञ्च जाति सतानि नपुंसको हुत्वा निब्बति। पञ्च जाति सतानि इत्थि हुत्वा, निब्बति तस्मा परदार कम्मं पन नका तब्बं ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

६२ पाठ

शब्दार्थ

अतीते=न्हापा

कस्सपोनाम=काश्यप धैम्ह

भगवतोकाले=भगवानया पाले

एको मनुस्सो=छम्ह मनु

वाचाय=वचन यात

असञ्ञतो=संयम मतुम्ह

हुत्वा=जुया

परस्स=मेपिन्त

अक्कोसति=ब्वोन्यूगु जुयाच्वन

परिभासति=उपहास यागु जुयाच्वन

मुसा वादोपि=झुट्टा खँनं

भासति=ह्वागु जुया च्वन

तस्मा=उकिया निम्ति

ततो चवित्वा=अनं च्यूत जुया

६३ पाठ

शब्दार्थ

निरये =नर्के

निब्बतो=जन्मजुया

दिघकालं=ताकालं

तत्थपच्चित्वा=अन दुःख भोगयाना

इमस्मिं=थुम्ह

बुद्धुप्पादे=बुद्ध उत्पत्तिजूवले ।

तस्सेव=उगुहे

कम्मस्स=कर्म यागु

विपाका वसेसेन=विपाक बाकि दनिगुलिं

खुप्पिपासा=नेपित्यागु, प्यासः दुम्ह

भिभूतो =अनु भोग बाःम्ह

पेतो=प्रेत

हुत्वा=जुया

निब्बति=जन्मजुल

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

६४ पाठ

शब्दार्थ

तस्स = वया हुत्वा = जुया

मूखं पन = म्हुतु जुलसां निब्बती'ति = जन्मजुलधका:

सूकर मूख सदिसं=फायागुत्वा थे। भगवतो = भगवानं

होति = जुया च्वन धम्मं = धर्म

सरीरं पन = शरीर जुलसां देसितो ननु = देश नायाना तलमखुला ?

अती महन्तं = अत्यन्त भयानक तस्मा मुसावादं = उकिं झुट्टाखँ

दीघम्पि = ताःनं हाक नभणी तब्बं = मह्वाय् माल

६५ पाठ

थुक्ये अर्थ बिया च्वं

अतीते कस्सपो नाम भगवतो काले, एको मनुस्सो वाचाय असञ्ञतो हुत्वा, परस्स अक्को सति परि भासति मुसा वादोपि भासति, तस्मा ततो चवित्वा निरये निब्बतो। दीघकालं, तत्थ पच्चित्वा, इमस्मिं बुद्धुप्पादे तस्सेवकम्मस्स विपाक वसेन खुप्पिपासाभि भूतो पेतो हुत्वा निब्बति; तस्स मूखंपन सूकर मूख सदिसं होति, सरीरं पन अति महन्तं, दीघम्पि हुत्वा निब्बतो'ति, भगवतो धम्मं देसितो ननु ? तस्मा मुसा वादं नभणी तब्बं।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

६६ पाठ

शब्दार्थ

अतिते = पुर्वकाले
एको मनुस्सो = छह्म मनु
महाधन वाकुले = आपलं धन दुगु कूले
निव्वतित्वा = जन्म जुना
माता पितु = माँ ब्वापिं
अच्चयेन = मृतुजुस्यँलि
तस्स धनस्स = व धन या
सामिको = मालिक
अहोसि = जुल
तस्मा = उकिंयानिश्चित
सोम नुस्सो = वः मनु
सुरासोन्दो = एला गुलु
हुत्वा = जुया
जिविकं = जिविका

६७ पाठ

शब्दार्थ

कप्पेसि = याना च्व
आयुपरियोसाने = जोवनया अन्तिमे
ततो चवित्वा = अनं मृतु जुया
पञ्चजातिसतानि = न्यासःगु जन्मतक्क
यक्खो हुत्वा = यक्ष(लाखे)जुया
निव्वति = जन्म जुल
पञ्जजातिसतानि = न्यासःगु जन्म
सुनखो = खिचा
हुत्वा = जुया
निव्वति = जन्मजुल
उमत्तो = वें
हुत्वा च पन = जुयाला
अनन्तो = आपलं
जातो = जन्मजुल

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

६८-पाठ

शब्दार्थ

सुरापानस्स = पला, थ्वंया ; कातुं = याय् त
इदिसं = थुजागु। नयुत्तं = यग्य मजु
दोसो = दोष। सचे करेय्य = यदि यात धासा ई
होति = जुया च्वन। इदि सं फलं = थुजागु फल।
तस्मा = उकिं। भविस्सतो'ति = ज्वी धका।
सज्जनेहि = सजनपिसं। भगवतो = भगवानं।
सुरा पानं = पला, थ्वँ त्वनेगुज्या। देसितंननु=धयातलमखुला

६९-पाठ

थुक्थे, अर्थ बिया च्वँ।

अतीते एको मनुस्सो महाधनवा कुले निब्बति त्वा, माता पितु अच्चयेन, तस्स धनस्स सामिको अहोसि। तस्मा सो मनुस्सो सुरासोण्डो हुत्वा जीविकं कप्पेसि। आयु परि यो साने ततो चवि त्वा, पञ्चजाति सतानि यक्खो हुत्वा निब्बति, उमत्तो हुत्वाचपन, अनन्तो। जातो। सुरा पानस्स इदिसं दोसो होति। तस्मा सज्जनेहि सुरापानं कातुं नयुत्तं, सचे करेय्य इदिसं फलं भविस्स ती,ति भगवतो देसितं,ननु ?।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

७० पाठ

सस-जातक

शब्दार्थ

इदं = थुगुखँ। सत्था = भगवानं। जेतवने विहरन्तो = जेतवनविहारे च्वना बिज्याःवले। सब्ब परिक्खार दानं = सकल परिष्कार दान यागु। आरब्भ = आरम्भ याना। कथेसि = कना बिज्यात। सावत्थियंकिर = श्रावस्थि नगरे जुलसां। एको = छह्म। कुतुम्बिको = कूलतुत्रं। बुद्ध पमुखस्स = बुद्ध भगवान प्रमूखं। भिक्खु सङ्घस्स = भिक्षु सङ्घयात। सब्बपरिक्खार दानं = सकलपरिष्कार दान। सज्जे त्वा = थिकयाना। घरद्वारे = छेंया लुखाके।

७१-पाठ

शब्दार्थ

मण्डपं = मण्डप (= दानशाला), कारेत्वा = देकेबिया, बुद्ध पमूखं = बुद्ध भगवान प्रमूखं, भिक्खु सङ्घं = भिक्षु सङ्घपिन्त। निमन्ते त्वा = निमन्त्रणयाना, सज्जित मण्डपे = खजेधजेयाना तःगु (दानशाला) मण्डपे, पञ्ञत्त = लाया तःगु, वर आसनेसु = श्रेष्ट गु आसने, निसि दापेत्वा = बिज्याकाः, ना नग्ग रसं = अनेगु रसंयुक्तगु, पणीतदानं = प्रनीत श्रेष्टगु दान, दत्वा = बिया, पुन = हानं, स्वातनाय = कनेयात, पुन = हानं, स्वातनाय = कनेयात, इति = थथे धका।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

७२ पाठ

शब्दार्थ

सत्ताहं=न्हेनु तक्क । निमन्तेत्वा=निमन्त्रण यानाः । सत्तमे दिवसे=न्हेनु दुखुनु । बुद्धपमूखानं=बुद्ध भगवान प्रमूखं । पञ्चन्नं भिक्खुसतानं=न्यासह्र भिक्षु पिन्त । सब्ब परिक्खारं= सकल परिष्कार । अदासि=दान बिल । सत्था=भगवानं । भत्ताकिच्चावसाने=भोजन कार्यया अवसाने । अनुमोदनं= पुञ्जानु मोदन । करोन्तो=यायां। उपासक=हे ! उपासक । तया छं । पिती सोमनस्सं=प्रिति हर्ष चित्त । कातुंवत्तति= याय्माल (=याय् यग्यञ्)

७३ पाठ

शब्दार्थ

इदंहि दानं नाम = थुगु दान धैगु जुलसां । पोराणकं = पुलांपिं। पण्डितानं = पण्डित पिनिगु। वंसो = परम्परा वंशः । पोराणक पण्डिताहि = पुलांपिं पण्डित पिंसं । सम्पत्ता = (थःथाय्) थ्यंकः वोपिं । याचकानं = भिक्षा फेंा वोपिन्त । जीवितं = थःगु जीवन । परिच्चजित्वा = त्यागयाना । अत्तनो = थगु शरीर यागु । मंसंपि = लाः समेतं । अदंसूति = दान बिल धका । वत्वा = धया । तेनयाचितो = व उपासकं प्रार्थना याय् व । अतितं आहरि = पुर्व कालया खँ हया कनाबिज्यात ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

७४ पाठ

थुक्ये अर्थ षिया ब्वं

इदं सत्था जेत वने विहरन्तो सब्ब परिक्खार दानं आरब्भ कथेसि, सावत्थियं किरेको कुतुम्बिको बुध्द पमुखस्स भिक्खु सङ्घस्स सब्ब परिक्खार दानं सज्जेत्वा, घर द्वारे मण्डपंकारे त्वा, बुध्द पमूखं भिक्खु सङ्घं निमन्ते त्वा सज्जित मण्डपे पञ्ञत वर आसने सु, । निसिदापेत्वा ना नग्ग रसं पणीत दानं दत्वा। पुन स्वातनाय पुन स्वातना याति, सताहं निमन्ते त्वा सत्तमे दिवसे बुद्ध पमूखान पञ्चन्नं भिक्खु सतानं, सब्बपरिक्खारं अदासि सत्था भत्तकिच्चव साने अनुमोदनं करोन्तो, उपासक ! तया पिति सोमनस्सं कातुं वट्टति । इदंहि दानं नाम पोराणक पण्डितानं वंसो पोराणक पण्डिताहि सम्पत्त याच कानं जीवितं परिच्चजित्वा अत्तनो मंसम्पि अदंसु ति वत्वा तेनयाचितो अतीतं आहरि।

क्वे च्वंगु नेवा भाय्यात, 'पालि' भाय्देकी ।

सकल परिष्कार दान । श्रेष्टगु आःसने । अनेनेगु र संयुक्तगु । न्हेनु तक्क । भोजन या अवसाने । याय्माल । पण्डित पिनिगु । भिक्षाकों वोपिन्त । वं प्रार्थना याय् व ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

७५ पाठ

शब्दार्थ

अतीते = न्हापा हापा योगु समये । बाराणसियं = बारा नसि नगरे । ब्रह्मदत्ते = ब्रह्मदत्त जुजु । रज्जं कारेन्ते = राज्ययाना च्वंबले । बोधिसत्तो = बोधिसत्व । ससयोनियं = खराचीया योनी । निब्बत्तित्वा = जन्म जुया । अरञ्ञे वसति= जङ्गले च्वंच्वन । तस्स पन अरञ्ञस्स = उगु जङ्गलया जुलसां । एकतो = छखे पाखे । पब्ब तपादो = पहाड । एकतो नदी = छखेर पाखे खुसी । एकते 1 = छखेर पाखे । पच्चन्तगामो = प्रत्यन्त तः धँगुगां । अहोसि = जुयाच्वन ।

७६ पाठ

शब्दार्थ

अपरेपि = मेपिंनं । अस्स = व खराचिया । तयो = स्वह्म । सहायो = पासापिं । अहेसुं = दयाच्वन । मक्कटो = माक । सिगालो = ध्वँ । उद्दोति =लःभौ । ते चत्तो रोपि = उपिंप्यम्हं । पण्डिता = पण्डितपिं । एकतो वसन्ता = नापं च्वच्वं । अत्त-नो अत्तनो = थः थःगु । गोचरट्ठाने = नसामा वनेगु थासे । गोचरं गहेत्वा = नसामाला । सायाण्ह समये = संध्याकाले । एकतो = छ थाय् । सन्नि. पतन्ति = मुं वइगु जुयाच्वन । ससपण्डितो = खराचा पण्डितं ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

७७ पाठ

शब्दार्थ

दानं दातब्बं = दानबीमा । सीलंरक्खितब्बं = शील पालन याय्मा: । उपोसथ कम्मं = उपोशथ बते च्वनेगु ज्या । कातब्बन्ति = याय्मा धका । तिण्णं जनानं = स्वम्हेसितनं । ओवाद वसेन = उपदेश यागु रुपं । धम्मंदेसेसि = धर्म देशनायाना च्वन । ते = उपिं स्वह्म सिननं । तस्स = वखरा चिगु । ओवादं = उपदेशयात । सम्पतिच्छित्वा = साने याना । अत्तनो अत्तनो = थः थःगु । निवास गुम्बं = बाय् च्वनेगु स्थाने । पविसित्वा = द्वाहांवना । वसन्ति = च्वंच्वन ।

७८ पाठ

शब्दार्थ

एवं = थथे । कालेगच्छन्ते = समये विते जुया वंवं । एक दिवसं=छन्हुया दिने । बोधिसत्तो=बोधिसत्वं । आकासं=आकासे । ओ लोकेत्वा = स्वया । चन्दंदिस्वा = चन्द्रमायातखनाः । स्वेव = कन्हेहे । उपोसथ दिवसोति = उपो सथ दिन धका । ञत्वा = सीका । इतरे = थुखेपाखे मेपिं । तयो= स्वह्मसितनं । आह = धाल । स्वे = कन्हे । उपोसथो = उपोशथ, पुह्मीख । तुम्हेपि = छिपिनं । तयो जना = स्वह्मसिननं । सीलं = शील यात । समादियित्वा = धारण पालनयाना । उपोस थिको होथ = उपोसथ वर्तधारि जु ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

७९ पाठ

थुक्ये अर्थ विया च्वँ

अति ते, बाराणसियं ब्रह्म दत्तो रज्जं कारेन्ते बोधिसत्तो स स योनियं निब्बत्तित्वा, अरञ्ञे वसति तस्सपन अरञ्ञस्स एकतो पब्बत पादे एकतो नदी एकतो पच्चन्त गामो अहोसि अपरेपिस्स तयो सहाया अहेसुं मक्कटो सिगालो उदोति ते, चत्तारोपि पण्डिता एकता वसन्ता अत्तनो अत्तनो गोचरट्ठाने गोचरं गहेत्वा सायङ्ह समये एकतो सन्निपतन्ति। सस पण्डितो दानं दातब्बं सीलं रक्खितब्बं उपोसथ कम्मं कातब्बंन्ति तिन्नं जनानं ओवाद वसेन धम्मं देसेसि ते सम्पटिच्छित्वा अत्तनो अत्तनो निवास गुम्बं पविसित्वा वसन्ति एवं काले गच्छन्ते एकदिवसं बोधिसत्तो आकाशं ओलोकेत्वा चन्दं दिस्वा स्वेव उपोसथ दिवसोति ञत्वा इतरे तयो आह स्वे उपोसथो तुम्हेपि तयोजना सीलं समादियित्वा उपोसथिका होथ।

क्वे च्वंगु नेवा भाय् थात 'पालि' भाय् देकि।

जन्म जुया, जङ्गले च्वंच्वन, मेपिन्त, जुयाच्वन, पासापि, पण्डितपि, नसामाला, उप देश यागु रूपं, मानेयाना, बाय् च्वनेगु थासे, उपोसथ दिनसः।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

८० पाठ

शब्दार्थ

सीले पतिट्टय = शीलेच्वना । दिन्नदानं = बियागुदान। महप्फलं = महत्फल। होति = प्राप्तज्वी । तस्मा = उकिं। याचके = भिक्षा फों वइपिं। सम्पत्ते =थ्यंकः वइगु अवस्थाय्। तुम्हेहि = छिमिसं । खादि तब्बहारतो = नेगु नसाद्वारा लिकया । दत्वा = दान विया। खादेय्य थाति = नः धका। आह = धाल। ते = उमिसं । सा धूति = ज्यू धका । सम्पतिच्छित्वा = माने जुया । अत्तानो अत्तानो = थःथगु। वसनट्ठानेसु = च्वनेगु थासे। वसिंसु = च्वना च्वन।

८१ पाठ

शब्दार्थ

पुन दिवसे = कन्हेखुनु। तेसु = उपिं मध्ये। उट्ठो = ल भौ। पतोव = सुथहापां। गोचरं परिये सिस्समीति = नसा माःवने धकाः। निक्खमित्वा = प्याहाँवनाः। गङ्गातीरं = खुसिया सिथे। गतो = वन। अथेको = अनछह्म। वालिसिको = वल्हि तैह्मं। सत्त रोहित मच्छे = न्हेह्म ह्याउँपिं न्यात। उड्ढरित्वा = थतकया। वलिया = तिसले। आवुनित्वा= माहना। नेत्वा = यंका। गङ्गातिरे = खुसि या सिथे। वालुकाय = फिं।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

८२ पाठ

शब्दार्थ

पटिच्छा देवत्वा=त्वपुथा । पुन=हाकनं । मच्छे=न्याँत । गण्हन्तो=लालां । अधोगङ्गं=खुशियालिसे के पाखे, गच्छि= क्वाहावन । उद्धो=लः भौनं,मच्छगन्धं=न्याँयागु गन्ध, घायित्वा= नँ तुनाः । वालुकं=फि । वियुहित्वा=खिनावः । मच्छेदिस्वा= न्यातेतखनाः । निहरित्वा=पितकःया । अत्थिनुखो=दुमखुला, इमेसं=थ्व न्याया । सामिको=मालिक । अत्थिनुखो= दु मखुला धका । तिक्खतुं= स्वको तक्क । घोसेत्वा=घोषनायाना । सामिकं = मालिक दुगु भावयात । अपसन्तो=मखनेव ।

८३ पाठ

शब्दार्थ

बल्लिकोटिं=तिसःयागु च्वकाय्, डँसित्वा=वांन्याना, अत्तनो=थःगु, वसनगुम्बे=च्वनेगु थासे, थपेत्वा=तया, वेलायमेव=समय ज्वीव । खादिस्सा मीति=नेधका, अत्तनो-सीलं=थःगु शीलयात, आवज्जेन्तो=विचार यायाँ, निपज्जि= ग्वतुलाच्वन, सिगालोपि=ध्वँनं, निक्खमित्वा=प्याहा-वनाव । गोचरंपरियसन्तो=नसा मामां । एकस्स=छम्ह । खेत्तगोपिकस्स=बुँ ज्यायइम्ह कृषकया ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

८४-पाठ

थुक्ये अर्थ बिया च्वँ ।

सीले पतिट्ठाय, दिन्न दानं मप्फलं, होति, तस्मा याचके सम्पत्ते, तुम्हेहि खादि तब्बा हारतो, दत्वा खादेय्य थाति, ते साधूति सम्पटिच्छित्वा, अत्तनो-अत्तनो वसन थानेसु वसिंसु पुनदीवसे तेसु उदो पातोव गोचरं परि येसिस्सा मीति, निक्खमित्वा गङ्गा तीरं गतो, अथेक वालिसिको सत्त रोहित मच्छे उद्धरित्वा, वल्लिया आवुनित्वा, नेत्वागङ्गा तीरे वालुकाय, पटिच्छादेत्वा पुन मच्छे गण्हन्तो अधो गङ्गं गच्छि, उदो मच्छे गन्धं घायित्वा, वालुकं वियुहित्वा मच्छे दिस्वा निहरित्वा, अत्थिनुखो इमेसं सामिकोति तिक्खतुं घोसेत्वा सामिकं अपस्सन्तो, वलि कोटिं डंसित्वा अत्तनो वसन गुम्बे थपेत्वा, वेलाय मेव खादिस्सा मीति अत्तनो सीलं आवज्जेन्तो निपज्जि, सिगालोपि निक्खमित्वा गोचरं परिय सन्तो एकस्स खेत्त गोपि कस्स,

केचंगु नेवा भाय्यात 'पालि' भाय् देकी:-

लियागु दान, थ्वंकथंइगु अवस्थाय् नेमागु आहार द्वारा, सुथ द्वापां, प्याहां वना:, थत कथा, माःहना, खुसिया सिथे, न्यँयागु गन्ध, न्यँ तेत खना:, स्वक तक्क ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

८५ पाठ

शब्दार्थ

कुटियं=बल चाय् । द्वे मंस सुलानि=छुया तगुलाःनिकू । एकञ्च गोधं=छगु गोधनं । एकञ्च दधि वारकं=छगःधौःघः नं । दित्वा=खना । अत्थिनुखो एतस्स सामिकोति=थुकिया-मालिक दुला धका । तिक्खतुं=स्वक तक्क । घोसेत्वा=हाला । सामिकं=मालिक । अदित्वा=मखनेव । दधिवार कस्स=धौ घःया । उग्गहण रज्जुकं=ज्वनेगु खिपः । गिवायं=गःपते । पवसेत्वा=दुत छोया । मंस सुलेच=छुयातगुलाः नं । गो धञ्च=गोधनं । मूखेन=म्हुतुं । दंसित्वा=वा न्या ना । नेत्वा=यंका ।

८६ पाठ

शब्दार्थ

अत्तनो=थःगु । सयेन गुम्बे=ज्यने थाय् थासे । थपेत्वा=तया । वेलाय सेव=स. ये ज्वीव । खादिस्सा मीति=नय् धकाः अत्तनो=थःगु । सीलं=शील यात । आवज्जेन्तो=विचार यायां । निपज्जि=ग्वतुला च्वन । मक्क टोपि=माकनं । वन खण्डं=वना खण्डे । पविसित्वा=द्वाहांवनाः । अम्ब पिण्डं=अँयाझुप्या आहरित्वा=हयाः । अत्तनो=थः । वसनत्थानं=च्वनेगुः । गुम्बे=गुप्फाय् (थासे) । थपेत्वा=तया । वेला य मेव=समय ज्वीव । खादिस्सा मीति=नेधका । अत्तनो=थःगु ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

८७ पाठ

शब्दार्थ

सीलं=शीलयात । आवज्जेन्तो=बिंचार यायां । निपज्जि=गोतुसा च्वन । बोधिसत्तोपन=बोधिसत्वजुलसां । वेलायमेव=समय ज्वीवहे । निक्ख मित्वा=प्याहावना । दब्बतिणानि=सितु-घाँय् । खादिस्सा मीति=नय् धका । अत्तनो=थःगु । गुम्बे येव=गुप्फाय्हे । निपन्नो=गोतुला । चिन्तेसि=चिन्तना याना च्वन । मम सन्तिकं = जिथाय् । आगतानं वहपि । याचकानं = भिक्खारि पिन्त । तिणानि = घाँय् । दातुं = बीत । नसक्का = मज्यू (अथवा फइमखु) । तील तण्डुला दयोपि = हामोजाकि-ईत्यादिनं । मह्यं = जिके । नत्थि = मदु ।

८८ पाठ

शब्दार्थ

सचे = यदि । मम सन्तिकं = जिथाय् । याचको = भिखारि । आगच्छिस्सति = वल धा.सा । अत्तनो = थःगु । सरीर मंसं = शरीरयागुलाः । दस्सोमीति = बीधकाः । । । तस्ससीलतेजेन=बखरा चिगु शीलया तेजं । सक्कस्स=इन्दया । पण्डु कम्बल सिलासनं = लोहँयागु पण्डु कम्बलासन • उण्हाकारं = काग आकार । दस्सेसि = क्यन । सो = वइन्द्रं । आवज्जत्तो = विंचार याना स्वस्वं । इदं कारणं = थुगु कारण यात । दिस्वा = खनाः । स स राजं = खराचाया जुजु यात ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

८६ पाठ

थुक्ये अर्थ बिया व्वँ

कुटियं द्वे मंस सुलानि एकञ्च गोधं एकञ्च, दधि वारकं दिस्वा, अत्थिनु खो एतस्स सामिकोति तिक्खतुं घोसेत्वा सामिकं अदिस्वा दधिवारं कस्स उग्गहनरज्जुकं गिवायं पवेसेत्वा मंस सुलेत्र गोधञ्च मूखेन डसित्वा नेत्वा अत्तनो सयन गुम्बे थपेत्वा वेलाय मेव खादिस्सामीति अत्तनो सीलं आवज्जेन्तो निपज्जि मक्कटोपि, वण सण्डं पविसित्वा अम्ब पिण्डं आहरित्वा अत्तनो बसनट्ठान गुम्बे थपेत्वा वेलाय मेव खादिस्सामीति, आवज्जन्तो निपज्जि । बोधि सत्तोपन वेलाय मेव निक्खमित्वा दब्ब तिणानि खादिस्सामीति अत्तनो गुम्बे येन निपन्नो चिन्तेसि । ममसन्तिकं आगतानं याचकानं तीणानि दातुं नलक्का तील तण्डुला दयोपि मय्हं नत्थि, सचे मम सन्तिकं याचको आगच्छिस्सति अत्तनो सरीर मंसं दस्सामीति ।...। तस्स सील तेजेन सकस्स, पण्डु कम्बल सिलासनं उण्डाकारं दस्सेसि सो आवज्ज मानो इमंकारणं दिस्वा ससराज !

क्वेच्वंगु नेवा भाय्यात 'पाजि' भाय् देको

थुकिया मालिक दुमखुला । ड्यने थाय् थासे । समये ज्वीव । बिचार यायां ने धका । भिक्षाफों वइ पिन्त । हामो जाजि इत्यादि । क्वागु आकार । थुगु कारणयात । खरा चाया जुजुयात ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

९० पाठ

शब्दार्थ

विमंसिस्सा मीति = परिक्षा याना ग्वेधका। पठमं = ह्मापं लाकों। उद्दस्स = लःभौया। वसनत्थानं = च्वने थाय्। गन्त्वा = वना। ब्राह्मण वेसेन = ब्राम्हण यागु भेषं। अट्ठासि = च्वना च्वन। ब्राम्हण! = हे! ब्राम्हण कि मत्थं = छुकारणं। थितो सीतिच = दना च्वनागु खः धका नं। वुत्ते = धाय्व। पण्डित = हे! पण्डित। सचे = यदि। किञ्चि आहारं = छुँ नेगु आहार। लभेय्यं = लाभ जुल धासा। उपोसठीको हुत्वा = उपोसठ वर्त धारिजुया। समण धम्मं = श्रमण धर्मयात। करे यन्ति = पालन याय् धका।

९१ पाठ

शब्दार्थ

सो = व लः भौनं। साधु दस्सामि = ज्यूबी। ते = छन्त' आहारन्ति = नेगु आहार धका। तेनसद्धिं = व ब्राम्हण नाप। सल्लपन्तो = सल्हा यायां। पठमं गाठ माह = प्रथमगु श्लोक च्वना धाल।...। ब्राम्हणो = हे ब्राह्मण!। पगेव तावहोतु = न्ह्यथ्यानि पलख आसे। पच्छा = लिपा। जानिस्सा मीति = विचार याय् धका। सिगालस्स = ध्वँया। सन्तिकं = लिक्क। गतो = वन। तेनापि = व ध्वंननं। किमत्थं थितोसीति छुकारणं दना च्वनागुधका। वुत्ते = धाय व।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

६२-पाठ

शब्दार्थ

तत्थेवाह = अथेहे धाल। सिगालो पि = ध्वँननं। साधु दस्सा मीति = ज्यू बो धका। तेन सद्धिं = व ब्राह्मण नाप सल्ल पन्तो = सल्हायायां। दुतियं गाठ माह = निपुगु श्लोकव्वना धाल ..... ब्राह्मणो = ब्राह्मणं। पगेव = न्ह्यथ्यानि ताव पच्छा जानिस्सा मीति = आसे लिपा विचार याय् धका। मक्क तस्स = माक याथाय्। सन्तिकं गतो = लिक्क वन। तेनापि = व माक ननं। किमत्थंथितो सीति = छुकारणं दना च्वनागु धका। वुत्ते = धाय् व।

६३-पाठ

शब्दार्थ

तत्थेवाह = अथेहे धाल। मक्कटो=माक ननं। साधु दस्सा मीति = ज्यूबी धका तेनसद्धिं = व ब्राह्मण नाप। सल्ल पन्तो = खँल्हाल्हां। ततियं गाठ माह = स्वपूगु श्लोकव्वना धाल। ब्राह्मणो = ब्राह्मणं। पगेव ताव = न्ह्यःथ्याःनि पलख आसे। पच्छा = लिपा। जानिस्सा मीति = विचार याय् धका। सस पण्डितस्स = खराचा पण्डितयाथाय्। सन्तिकं = लिक्क। गतो = वन। तेनापि = वखराचांनं। किमत्थंथितो सीति = छुकारणं दना च्वनागु धका। वुत्ते = धाय्व। तत्थेवाह = अथेहे धाल। तंसुत्वा = व खँन्यना।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

६४ पाठ

थुक्ये अर्थ दिया ब्वँ ।

विमं सिस्सा मीति पठमं उद्दस्स वसन थानं, गन्त्वा, ब्राह्मण वेसेन अत्थासि ! ब्राह्मण ! किमत्थं थितो सीति ? च वुत्तो पण्डित! सचे किञ्चि आहारं लभेय्यं उपो सथिको हुत्वा, समण धम्मं करेयन्ति, । सो साधु दस्सामि ते आहारन्ति तेन सद्धिं सल्ल पन्तो, पठमं गाठ माह । ब्राह्मणो पगेव ताव होतु पच्छा जानिस्सा मीति, सिगा लस्स सन्तिकं गतो, तेनापि किमत्थं थितो सीति वुत्तो । तत्थेवाह, सिगालो साधु दस्सा मीति तेनसद्धिं सल्लपन्तो, दुतियं गाठ माह ।...। ब्राह्मणो पगेव ताव पच्छा जानिस्सा मीति मक्क तस्स सन्तिकं गतो, तेनापि किमत्थं थितोसीति वुत्तो तत्थेवाह मक्कटो साधु दस्सामीति तेन सद्धिं सल्ल पन्तो ततियं गाठ माह ।...। ब्राह्मणो पगेव ताव पच्छा जानिस्सा मीति, ससपण्डितस्स सन्तिकं गतो, तेनापि किमत्थं थितो सीति वुत्ते तथेवाह तंसुत्वा,

कें च्वंगु नेवाः भाय् यात 'पालि' भाय् देको

परिक्षा याना स्वेधका , छ्वं नेगु आहार , ध्वँया थाय् , छुवा र नं दना च्वनागु धका , लिपा बिचार याय् धका , माकनं , ब्राम्हण बाप . स्वपुगु श्लोक ब्वना धाल ,

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

६५-पाठ

शब्दार्थ

बोधिसत्तो = बोधिसत्वनं । सोमनस्स पत्तो = हर्षप्रसन्न जुया । ब्राम्हण = हे ! ब्राम्हण । सुत्थु तेकं = छं भिगुयात । आहारत्थाय = नेगु आहारया निम्ति । मम सन्तिकं = जिथाय् । आगच्छन्तेन = वोगु लिं । अज्जाहं = थौं जिं । अदिन्न पुब्बं = गबलें घी मनंगु । दानं = दान । दस्सामि = बी । त्वंपन = छजुलसां । सीलवा = शीलबानम्ह खः । पाणातिपातं =प्राणिहिंसा याःगु ज्या । नकरिस्ससि = यायिमखु, गच्छ = हुं, तात = हे ! ब्राम्हण दाजु . दारुनि = सिं, संकड्ढित्वा = सुंका हया ,

६६ पाठ

शब्दार्थ

अङ्गारे = ह्यंग्वामि यागु ढुं , कत्वा = देका , मञ्चं = जितं , आसो चेहि = कंवा , अहं = जिं । अत्तानं = थगु शरीरयात , परिच्चजित्वा = त्यागयाना , अङ्गार मज्झे = मियादथ्वी , पतिस्सामि = कुतुंवने , मम सरीरं = जिगुशरीर पक्के=ब्वीव , त्वं = छं , मंसं = ला, खादित्वा = नया , समणधम्मं = श्रमण धर्मयात , करेय्यासीति = पालन या धका , तेन सद्धिं = व ब्राम्हण नाप , सल्लपन्तो = सल्हा थाया , चतुद्दं = प्यपूगु , गाथमाह = श्लोक ब्वनाधाल ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

१७ पाठ

शब्दार्थ

सक्को = इन्द्रं, तस्स कथं सुत्वा = व खराचिगु खँन्यना अत्तनो आनु भावेन = थःगु आनुभावं, एकं = छगु, अङ्गारं= मिच्याना च्वंगु ह्यंग्वाया, रासिं = रास, मापेत्वा = देका, बोधि सतस्स = बोधि सत्वयात, आरो चेसि = कँ वन, सो = वखराचां, दब्ब तिन सयेनतो = स्तितु धांय् यागु आसनं, उट्ठाय = दना, तत्थगन्त्वा = व मिद्वँ याःथाय्वना, सचे = यदि, मे = जिगु, लोमन्त रेसु = चिमि संया दुने, पाणका = प्राणित, सन्ति = दतधासा, ते = उपि, मा मरिं सूति = मशीमा धका; तिक्खतुं = स्वक तक्क,

१८ पाठ

शब्दार्थ

सरीरं = शरीर यात, विधुनित्वा = थाथायानां, सकल सरीरं = शकल शरीरयात, दानमूखे = दानया अभिमूखे, दत्वा = बिया, लद्धित्वा = तिन्हुया, पदुम पुञ्जे = पलेस्वाँया पुचले। राज हंसोविय = राज हंसथें; पमूदीतचित्तो = खुसि प्रसन्नगु चित्तं, अङ्गार रासिम्हि = ह्यंग्वामिया द्वें, पति = कब्बात, सोपन अग्गि = व मिं, बोधिसतस्स = बोधि सत्व यागु, सरीरे=शरीरे, लोमकूप मत्तम्पि= चिमिसँप्वा मात्रनं, उण्हंकातुं = काकेत, नासक्खि = मफुत,

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

६६ पाठ

थुक्ये अर्थ बिथा च्वँ

बोधिसत्तो सोमनस्स पत्तो, ब्राह्मण ! सुत्थु ते कतं आहार-त्थाय मम सन्तिकं आगच्छन्तेन अज्जाहं अदिन्न पुब्बं दानं दस्सामि त्वंपन सीलवा पाणाति पातं न करिस्ससि गच्छ तात दारूनि सङ्कड्ढित्वा अङ्गारे कत्वा मय्हं आरो चेहि अहं अत्तानं परि-च्चजित्वा अङ्गार मञ्झे पतिस्सामि मम सरीरे पक्के त्वं मंसं खादित्वा समण धम्मं करेय्या सीति तेन सद्धिं सल्ल पन्तो चतुट्ठं गाठ माह ।...। सक्को तस्स कथं सुत्वा, अत्तनो आनु भावेन एकं अङ्गार रासि मा पेत्वा बोधि, सतस्स आरो चेसि सो दब्ब तिण सयेनतो उट्ठाय, तत्थ गन्त्वा सचे मे लोमन्तरेसु पाण को सन्ति ते मा मरिस्सति, तिक्खतुं सरीरं विधुनित्वा सकल सरीरं दान मूखे दत्वा, लङ्घित्वा पदूम पुञ्जे राज हंसोविय पमुदित चित्तो, अङ्गार रासिम्हि पति सो पनग्गि, बोधि सतस्स सरीरे लोम कूप मत्तम्पि उण्हं कातुं नासक्खि ।

क्वे च्वंगु नेवा भाय् यात 'पाल्हि' भाय् देकि ।

अथेहे धाल । नेगु आहार या निम्ति । गवलें बी मनंगु । राजहंसथें । बोधिसत्व यागु । चिमिसँ प्वा मात्रनं । शरीरे । त्याग याना । श्रमण धर्म यात ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

१०० पाठ

शब्दार्थ

हिमगब्भं = च्वापुया कोशाय् । पचित्थो विय = द्वाहाँ वने थें । महोसि = जुल । अथ = अनंलि । सक्कं = इन्द्रयात । आमन्तेत्वा = सःता । ब्राम्हण = हे ! ब्राम्हण । तया = छं । कतो = देकुगु । अग्गि = मि । अति सीतलो = अतेन्त ख्वाउँश्ये च्वं । मं म शरीरे = जिगु शरीरे । लोम कूप मतम्पि= चिमि संया प्वा मात्रनं । उद्धं कातुं = काकेत । नसक्कोति = मफु । किं नामेतन्ति = छुधैगु थ्व धका । आह = धाल । पण्डित = हे पण्डित । नाहं ब्राम्हणो = जि ब्राम्हण मखु । सक्को हमस्मि = जि इन्द्र खः ।

१०१ पाठ

शब्दार्थ

तव = छन्त । विमं सनत्थाय = परिक्षा यायया निम्ति । आगतोति = वयागु धका । सक्क = हे ! इन्द्र । त्वं तावतिट्ठ = छ ला अर्थे ति । सकलो पिचे = यदि सकलहे । लोकसन्नि वासो = लोकमुना । मं = जित । दानेन = दानं । विमंसेय्य = परिक्षायाना स्वसां । नेव मे अदातुकामं = मवीगु विचार जिके दैमखु नपस्सेयाति = खंके फइमखु धका । बोधिसत्तों = बोधिसत्वनं । सीहनादं नदि = सिंह नाद यानां धाल । अथ = अनंलि । नं = व खराचितः । सक्को = इन्द्रं । स स पण्डित =हे ! खराचा पण्डित । तव गूणो = छंगु गूण ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

१०२ पाठ

शब्दार्थ

सकल कप्पं = कलभर तक्क । पाकतो हो तृति = प्रख्यांत ज्वीमाधका । पब्बतं = पर्वतयात । पीलेत्वा = प्यलेयानाः (न्यिना) । पब्बतरसं = पर्वत यागु रस । आदाय कया । चन्द मण्डले = चन्द्रमाया चक्र । य् सस लक्खणं= खराचिगु छाँया । आलिक्खित्वा = च्वया । बोधिसत्तं = बोधिसत्वयात । आमन्तेत्वा = सःता । तस्मिं वनसण्डे = उगु बनखण्डे । तस्मिं येव = उगुहे । बनगुम्बे = बनयागु झाले । तरुण दब्ब तिणपिट्ठे = क्यातुगु सितु धाँय्या द्योने । निपज्जापेत्वा = च्वत्वीका । अत्तनो=थःगु । देवलोक मेव=देबलोकेहे । गतो=वन ।

१०३ पाठ

थुक्थे अर्थ बिया च्वँ

हिम गब्भं पविट्ठो विय अहोसि अथ सक्कं आमन्तेत्वा, ब्राम्हण तया कतो अग्गि अति सीतलो मम सरीरे लोम कूप मत्तम्पि उण्हंकातुं नसक्कोति, किं नामे तन्ति आह । पण्डित नोहं ब्राम्हणो, सक्को हमस्मि तव विमंसनत्थाय आगतोति सको त्वं, ताव तिट्ठ सकलो पि चे लोक सन्नि वासो मं दानेन चमं सेय्य नेवमे अदातु कामं पस्से य्याति बोधि सत्तो सीह-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

नादं नदि। अथ नं सक्को सस पण्डित तव गूणेा सकल कप्पं पाकतेा होतूति, पब्बतं पिलेत्वा पब्बत रसं आदाय चन्द मण्डले सस लक्खनं आलिक्खित्वा बोधिसत्तं आमन्तेत्वा तस्मिं वनसण्डे तस्मिं येव वन् गुम्बे तरुण दब्ब तिण पिट्ठे निपज्जा पेत्वा अत्त नो देवलोक मेव गतो।

क्वं गु नेवा भाय्यात 'पालि' भाय् देकि

क्वापुया कोथाय्। अत्यन्त ख्वाउँ। चिमिसँप्वाः मात्रनं, छंत परिक्षायाय्या निम्ति। छला अर्थेति। लोक सुना। खंके फैमखु धका। कल्प भर तक्क। खराचिगु छाँया। हे! खराचा- पण्डित। छंगु गूण।

॥ सफु कचाल ॥

चिरं तिट्ठतु सद्धम्मो लोको होतु सुखी सदा।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

सफु प्राप्ति स्थान

श्री एम० पि० विहार
ललित पूर

—०—

वेखा लाल श्रेष्ठ
कालखुटोल, ललितपूर।

०

श्री. प्रनिधि पूर, महाविहार
बलम्बु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पुस्तक प्राप्ति स्थान

श्री, सुमङ्गल वि
ललितपुर

—

श्री. घः बिहार नघःटोल
क्वान्तिपुर

—

श्री, आनन्द कुटि
स्वयम्भू

—

श्री, सुगतपुर बिहार
सांगु बजार

—

चीरं तिट्ठतु सद्धम्मो लोको होतु
सुखी सदा ।

मुद्रक-
सु. ऋद्धिबहादुर मल्ल,
जोरगणेश छापाखाना, नेपाल ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu